

Транскрипція

О.Вовк інтерв'ю з О.А.Булгаковою та О.А.Нагорнюк

Дата запису: 14.06.2022

Довжина запису: 41:42

Мова: українська

В= Вовк Ольга; Б = Булгакова Ольга; Н = Нагорнюк Ольга

[00:03] В: Добрий день! Ми продовжуємо цикл наших відеозустрічей в рамках наукового проєкту «МІСТО І ВІЙНА», який реалізується за підтримки Канадського інституту українських студій Альбертського університету. Я, координаторка проєкту, Ольга Вовк, рада вітати сьогодні наших гостей, представниць Одеської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Сергійовича Грушевського – це Ольга Андріївна Булгакова – заступник директора бібліотеки з наукової роботи, і Ольга Анатоліївна Нагорнюк – завідувач відділу соціокультурної діяльності. Шановні колеги, вітаю Вас і дякую, що Ви знайшли час для цієї зустрічі. Сьогодні чотирнадцяте червня і вже сто одинадцять днів наша країна потерпає внаслідок повномасштабної військової агресії. І в цей складний час, звичайно, надзвичайно важливо зберегти історико-культурну спадщину нашої країни. І, зокрема, ті об'єкти, які зберігаються у книгосховищах, у бібліотеках України. Скажіть, будь ласка, шановні колеги, а як для Одеської наукової бібліотеки розпочалася війна ?

[01:23] Б: Війна розпочалася, мабуть, як для всіх. Ми були в розпачі. Ми планували, зазвичай, провести заходи, які були дуже важливими для нас. Це дев'яносторіччя з дня утворення Одеської області. Ми запросили і студентів, і фахівців-істориків, і представників юридичних професій, щоб нам розповіли історію становлення Одеської області, про розповідь про порти стратегічного значення. Паралельно должен, повинен був проходити захід унікальний – це

віртуальна виставка, віртуальна реальність «#stop_sexтинг», про онлайн-спілкування дітей в Інтернеті. Це було дуже цікаво для батьків, для дітей: як вийти з таких ситуацій, яких діти потрапляють і навіть сімдесят п'ять процентів не розказують про це батькам. Ми приміряли вже, вот, вот ці окуляри, дивились, як можна дивитися на ці плакати і все. Ми були в розпачі. Ми навіть не знали, що нам робити, ми прийшли до бібліотеки, але не було створено ще ні військової адміністрації. Наша державна адміністрація, департамент культури не надав ніяких розпоряджень. Ми прийшли і друг до друга дивилися, тільки спілкувались що нам робити. Наприкінці дня, прийшло розпорядження, бо з нами знаходиться дуже важливий стратегічний об'єкт - покинуте приміщення бібліотеки. І так декілька днів, до першого березня. Ну, ми були вдома, і тільки були в телефонному режимі. Ось так почалась війна в нашій бібліотеці. Потім, ми зібрались і почали думати як працювати у воєнному стані.

[03:09] Н: Пані Олю, я просто не маю, не маю що додати, тому що Ольга Андріївна – це адміністрація бібліотеки і, відповідно, і директор, і заступник директора виконують розпорядження начальника департаменту культури, Голови обласної адміністрації. Згодом, як Ви знаєте, через декілька днів Президент змінив Голову Одеської обласної адміністрації, тому, що в воєнний час вимагав більш рішучих, динамічних дій від військових. У нас було призначено Максима Марченка головою адміністрації, і десь уже в кінці лютого, саме кінець лютого, почалися накази та розпорядження щодо роботи установ культури так само, ну, і всіх інших установ в Одесі і в Одеській області.

[03:54] В: Дякую! Дякую дуже, шановні колеги, так...

[03:58] Б: Не, ми хотіли показати, що ми створили таку папку дії бібліотеки під час воєнного стану, де є всі розпорядження, всі накази нашої адміністрації, ми все акумулюємо тут. Всі розпорядження внутрішньо бібліотечні роботи, все тут. Тому ми вже знаєм, як нам діяти, як нам працювати.

[04:18] В: Дякую! Дійсно, цей день двадцять четвертого лютого перевернув повністю, так, наш усталений ритм життя. І, звичайно, я розумію, що змінилася, напевно, докорінно, ну, і ритм роботи, власне, і бібліотеки, напевно. І я от якраз хотіла спитати, чи змінився він, якщо так, то як саме? І, взагалі, от як Ви вважаєте, чи стався в Україні у зв'язку з оцима воєнними подіями от такий культурний поворот у розумінні і ставленні до культурної спадщини? Як Ви вважаєте?

[05:03] Н: Ну, дивіться, відразу після першого березня до нас почали звертатися різні журналісти, переважно, зарубіжні. Вони почали запитувати як ми зберігаємо, ну, якщо ми бібліотека, як ми зберігаємо старовинні дорогоцінні книги, як ми зберігаємо нашу саму установу, тому що, саме приміщення наше Одеської обласної бібліотеки належить до об'єктів культурної спадщини міста. І, коли ми першого березня вже вийшли на роботу, після наказу адміністрації працювати, перше, що ми зробили, ми закупили велику кількість скочу. Ми почали заклеювати вікна. Інші працівники, за розпорядженням от Ольги Андріївни і директора бібліотеки почали законсервовувати фонд бібліотеки. У нас там велика кількість фонду, не весь він становить таку велику культурну цінність, але є дуже багато старовинних книжок. У нас є рідкісний фонд. І тому, ми почали шукати можливості і резерви як його законсервувати, як його там приховати, можливо, вивезти. Ми почали закривати, в нас такі вікна, в нас старовинне приміщення, великі ставні залізни, ну, я ж казала, заклеювати. Згодом, наші працівники почали волонтерити. Ми вантажили пісок на морі, ми плели сітки, ми навіть думали, що цей пісок нам треба буде привезти і до всіх установ у місті, які мали захищатися. Ми вже бачили як в Одесі захищали пам'ятник культури, ну, всі, всі там, весь світ обійшла фотографія одеського Дюка в мішках закиданих. Наші колеги з Одеської національної бібліотеки взагалі, сама бібліотека – як велике приміщення, припинили роботу, там ще була велика загроза замінування великого приміщення. Тому, звісно, ми ніби іншими очима подивилися на нашу культурну спадщину, і зрозуміли, що її треба зберігати, і до неї треба по-іншому ставитися. І ну оці всі... Ми бачили

Харків, як Харків страждав від обстрілів. Ми бачили, що там були оці повідомлення, що чуть не на Софію Київську мають посягати ці рашистські війська. Тому, ми розуміли, що нам треба те, от те, що ми можемо тут зберегти, ми намагалися зберігати. І так само, як багато співробітників, ходили на море вантажити пісок для того, щоб могли захищати і інші об'єкти культурної спадщини в Одесі.

[07:25] Б: Ну, по-перше, ми, перше, що ми подумали, про те, що треба зберігати книжки, зберігати рідкісний фонд. І завідувач відділу книгосховищ та завідувач сектору рідкісної дорогоцінної книги, створили такий, такі списки, які потрібно було, списки книг, які представляють важливу цінність. Ми маємо сканери, але ми сканували книжки тільки ті, які можна сканувати, бо спеціального книжкового сканера у нас не було. Тому, ми якомога більше книжок намагалися відсканувати. Там, приблизно двадцять тисяч сторінок, що ми і робимо зараз. Ми включені до програми «Цифрова бібліотека України» і в Національну бібліотеку України імені Ярослава Мудрого. Кожного року надаємо п'ять-вісім книжок оцифрованих, яких немає в мережі Інтернет. Саме краєзнавча тематика. Зараз ми планували оцифрувати не тільки книжки краєзнавчої тематики, а ті, які представляють цінність нам та нашим користувачам. Так, і дякуємо Богові, дякуємо нашій адміністрації державній, та дякуємо Управлінню культури та небайдужим фахівцям, прекрасним менеджерам з музею художнього, які знашли змогу наладити контакти з міжнародними фондами, спонсорськими. Це Міжнародний альянс задля захисту культурної спадщини під час конфліктів, це громадська організація музею змін, які включили нас до таких от прекрасних програм. І ми, що отримали вже, отримали огромні рулети на наші величезні вікна, в нас бібліотека с величезними вікнами, це не вікна, це просто стіни. То єсть, ми покрили вікна рулетами, ми встановили камери зовнішнього спостереження на дві сторони вулиць, тому що, бібліотека знаходиться на розі двох величезних вулиць. Вони вже стоять, і камери відео спостереження є у нас на першому поверсі бібліотеки. Ми отримали вже сім професійних вогнегасників і

розмістили їх в книгосховищі, навчили всіх фахівців ну як «експлорше» да, охорону нашої бібліотеки курс тривав сім днів. Зараз на підході це наша просто таке щастя, можна сказати, на підході два книжкових сканери, які тоже ми отримуємо в рамках цього гранту. Два книжкових сканери, і ще, що просто неймовірно, можливість оплатити послуги цифрування, а саме, ті книжки, які ми не зможемо правильно оцифрувати, щоб їх не травмувати. Там, книжки, які у нас в шкіряних обкладинках, натянутих на дерев'яні дошки, з металевими застібками, ми не можемо їх так поставити цифрувати. Це буде оцифрована в рамках такої допомоги, надання саме послуг з цифрування. Це наше, я думаю, головне. Ось таке, такі справи. Ми дуже вдячні всім причетним, хто поспілкувався, допоміг нам, подумав про те, що це дуже важливий момент зберегти людську пам'ять, книжкову пам'ять поколінь. І, лише хочу сказати, що так в Ніколаєві страшно, проблеми з питною водою, на випадок блокування, не дай Боже, Одеси, також громадська організація музею змін також допомогли нам...

[11:19] Н: Обезпеченням.

[11:19] Б: ...обезпечення, забезпеченням нас стратегічним запасом води. Це двісті п'ятилітрових каністр з водою для всіх працівників бібліотеки. Не дай Боже на випадок, на такий випадок. Ми все перенесли в спеціальне приміщення, де низька, ну, температура дозволяє, закрили ставні, щоб була темрява, щоб вода не збовталась, не зіпсувалась. Тому, це теж дуже, дуже, дуже велика допомога. Ось.

[11:50] В: Дякую дуже за цю розповідь, шановні колеги! Дійсно, це надзвичайно важливо і, звичайно, ми сподіваємося, на найкраще завжди, але ми мусимо про всяк випадок, звичайно, готуватися до всього. Скажіть, будь ласка, от Ви вже згадали, що от за оцей час до бібліотеки зросла увага з боку закордонних журналістів, скажіть, будь ласка, а от місцева громада, чи відбулися якісь зміни в плані інтересу до бібліотеки саме з боку місцевої громади? Чи він збільшився, зменшився, або залишився таким, яким був?

[12:29] Н: Ну, дивіться, Ви маєте на увазі, забезпечення бібліотеки під час війни, чи робота бібліотеки як культурної установи?

[12:37] В: Робота бібліотеки, так, робота бібліотеки.

[12:40] Н: Дивіться, ми коли почали працювати, першого березня, другого, третього, ми навіть були здивовані, що люди поступово починають приходити поміняти книжки, запитати як ми живемо, чи не будемо ми проводити якісь заходи. Ми...тут така місцева громада, дивіться, ми – Одеська обласна бібліотека, ми головна бібліотека в Одеській області. Так само, в Одесі є Одеська централізована міська бібліотечна система. Ну така сама система і в Харкові. Тобто, місцева громада вона ходила і до тієї, до тих бібліотек, і до нашої бібліотеки. Ми дуже зраділи, що люди поступово оговталися, що вони відчували потребу в книжці – як у ресурсі, який може трішки зняти психологічне напруження, трішки подумати про щось інше. Ми не скажемо, що там люди почали читати військову тематику, в нас багато книжок саме на військову тематику, ми збирали їх так послідовно. Люди почали читати такі легкі жіночі романи, що дуже приємно, українських авторів. Виявляється, що не потрібно читати Донцову чи Мариніну – російські книжки, а є дуже багато українських авторок прекрасних, які пишуть чудові жіночі книжки. Зріс інтерес до історичного роману. Очевидно, ми там шукали якесь підґрунтя того, чого, чому ми є таким колишнім північним сусідом, а нині таким ворогом не могли ніяк дійти до порозуміння. Люди почали читати сучасну українську прозу, яку вони читали. Звісно, ми зараз книжок не отримуємо. Ми знаємо, як важко зараз у видавництві. От до нас недавно завітав Олександр Красовицький, який є давній друг нашої бібліотеки, і, розумієте, коли Олександр Віталійович показує фотографію і навіть відео Дергачів, де знаходиться його топографія, і там постійні, постійні бомбардування, це навіть страшно дивитися. Ми розумієм, в яких умовах зараз працюють видавництва. І саме Харківське видавництво «VIVAT» і Фоліо першими почали відновлювати роботу, це дуже дивно на фоні, я знаю, що в Києві ще Віхола почала потихеньку працювати. Там,

«Абабагаламага» на фоні того, що робиться в Харкові саме, тому що, як би там не було, нам навіть, можливо, соромно це говорити, Харків ще до столиці порівняти не можна ніяк. Тому люди... А згодом, ми почали розуміти, що треба ще щось, крім книжок. І ми почали проводити дуже потужні заходи. Ми завжди відзначали це тим, що у нас робота з читачами на такому, ну, такий, майже, радянська термінологія «робота з читачами», але робота, скажем так, для читачів. І, ми, разом з Центром патріотичного виховання, проводили цикл заходів на історичну тематику, передусім, але він мав бути обов'язково пов'язаний з сучасною війною. І, ми розпочали цикл лекцій про там, наприклад, перша лекція була як нам зрозуміти росію. І якщо на першій лекції було п'ять-шість людей, ми обов'язково робили її офлайн і онлайн тому, що розуміли, що багато людей, які хочуть долучитися, просто не в змозі в перші дні березня були навіть потрапити до бібліотеки. Транспорт так само ходив обмежено. Більшість, багато людей, ну може не більшість, але багато людей саме покинули Одесу, виїхали і на в інші частини України, і за кордон. А згодом, ці лекції переросли в такий потужний-потужний ресурс як про який говорить там і Міністерство культури, і Національна історична бібліотека відзначила нашу роботу. Якщо Ви,буде можливість подивитися на ютуб-канал нашої бібліотеки, який так і називається, да, одеська обласна...

[16:15] Б: Да.

[16:15] Н: ...бібліотека імені Грушевського. Всі ці лекції ми записуємо, складаємо вільний доступ. Ми дуже вдячні багатьом колегам з бібліотек країни, які це дивляться, беруть у цьому участь. От, наприклад, завтра у нас буде лекція,от саме, безпосередньо, стосується Вашого запитання – Катерина II як путін вісімнадцятого століття. В Одесі дуже багато проблем з існуванням пам'ятника Катерині, який то знімали, то ставили. І, завтра цю лекцію буде читати професор, доктор історичних наук – Тарас Гончарук, який один із перших послідовно підіймав це питання в Одесі, в Україні. В п'ятницю в нас буде лекція, нарешті, про Степана Бандеру, ми давно її хотіли в контексті того,

що відбувається в російському інформаційному просторі, де ж там ховається Степан Бандера, і як його знайти. Ми робимо таку лекцію. Перед цим було багато лекцій на інформаційну тематику, про інформаційну безпеку, про літературні. Тепер люди відчули потребу ще й в літературі. І ми проводимо багато літературних зустрічей. Зараз презентації книжок пішли. Тобто, ми відроджуємося. От, перед тим, як ми до Вас зайшли в зум, у нас так, напевно, як і в Харкові, була повітряна тривога. І між тими тривогами ми починаємо робити ці заходи. Звичайно, дотримуючись всіх правил безпеки під час війни.

[17:32] Б: Я ще хочу наголосити, що на нашому каналі, який, ну, ютуб-каналі вже є тридцять, тридцять одна лекція, вона викладена. Казалось би, да, тільки сто десять днів пройшло с початку війни, а вже - тридцять одна лекція. Кожні три дня ми викладаємо лекцію. Це лекції до двох часів, до двох годин. І що ми таке ще придумали, ми так би паралельно, виникло таке...ідея, щоб зробити бібліог, веб-бібліографічний покажчик. Саме ми даємо анотацію лекцій, плюс QR-код, щоби люди могли сразу ж дивитися цю лекцію, будучи в транспорті, чи десь дома. Щоб це було, как би, сучасно і це було на часі креативу. Ось таке.

[18:27] В: Так, дякую! Мені здається, що це дійсно чудова ідея, і зараз, коли в багатьох немає фізично можливості дістатися до бібліотеки, так, і послухати лекцію, то такий дистанційний формат, дійсно, він є надзвичайно затребуваним, і, звичайно, тут досвід карантину, напевно, нам дається взнаки, що ми навчилися користуватися тими технологіями і так далі. Скажіть, будь ласка, ну, от, знову ж таки, Ви почасти вже відповіли на питання, яке я хочу поставити наступним, але все ж таки. Як на Вашу думку, з боку громадських активістів, і з боку представників, ну от можливо, влади місцевої і центральної, чи збільшився, або зменшився, або не змінився інтерес до бібліотеки? І, от, зараз точиться дуже багато дискусій, стосовно того, от, як нам зберігати, що нам робити з нашою історико-культурною спадщиною, от як Ви думаєте, оці групи суспільних авторів, чи мають, чи не мають, і якщо мають, то яким чином мають

впливати, власне, на процеси нашого поводження з культурною спадщиною, ну, наприклад, зокрема з бібліотечною?

[19:45] Н: Ну, знаєте, я думаю, що збереження культурної спадщини і громадські активісти тут ну трішки різні позиції. За бібліотечний фонд цінний відповідає, безпосередньо, адміністрація бібліотеки несе відповідальність і працівники бібліотеки. До зберігання такого старовинного, рідкісного фонду, ну, я думаю, не мають відношення громадські активісти. Ну, і на щастя, даже не «на щастя», а до їх честі, вони всі зараз зайняті на волонтерському фронті. Де тільки можна, вони допомагають, якщо ми до них звертаємося, то ми можемо звертатися до них з проханням допомогти нас з цими лекціями. Я вважаю, що робота наших професорів, які зараз втратили саме роботу, онлайн-робота закінчилася в університетах. Це професори, доктора історичних наук – Олександр Музичко, Тарас Гончарук, доцент кафедри Ірина Нечиталюк, волонтер Півторак. Вони вкладають всі свої сили і ресурси у проведення цих лекцій. Це абсолютно така безкоштовна, навіть, теж, волонтерська робота, як і їх. А те, що наша влада, наша влада – це департамент культури Одеської, зараз, військової адміністрації. Вони, звичайно, вони видають накази, розпорядження на підставі наказів та розпоряджень Міністерства культури та інформаційної політики по збереженню культурної спадщини. Я вважаю, те, що від нас залежало, від адміністрації, від...

[21:14] Б: Від співробітників.

[21:15] Н: ...від керівників, від допомоги закордонної, ми максимально зробили і продовжуємо це робити. От, зараз чекаємо сканери і будемо зберігати та на інших носіях наші старовинні книжки.

[21:26] Б: А, і саме книжки старовинні, старовинні краєзнавчої тематики.

[21:31] Н: Да-да.

[21:31] Б: Це для нас особливо важливо.

[21:34] В: Так, дякую! Скажіть, будь ласка, от ми знаємо, що Одеса є надзвичайно цікавим містом і з історичної точки зору, з архітектурної, ну, взагалі, дійсно, багатюща спадщина саме цього міста, цього регіону. От, як Ви думаєте, а в чому полягає специфіка історико-культурної спадщини от міста Одеси? І, як Ви думаєте, от в чому полягає, яке місце в ній посідає українська національна культура і культура національних меншин, от, інших народів, які теж населяють нашу землю?

[22:11] Н: Ну, Одеська область не просто сама велика в Україні за територією, в Одеській області проживає більше ста національностей, і...

[22:18] Б: Ага, сто двадцять дві.

[22:18] Н: ...да, це вже настільки, це настільки унікальний ресурс, тобто, в Україні, там її можна лише порівняти з Закарпатською областю, яка так само славиться такою великою кількістю меншин. Ну от зараз в Одесі йде мова, ми, напевно, знаємо, що міська рада, ну, ми так думаємо, ми все таки більше підпорядковуємося Одеській обласній адміністрації. Йде мова про те, щоб центр Одеси внести до культурної спадщини ЮНЕСКО. Ну, напевно, це давно повинні були зробити, тому що, Одеський оперний театр вже є унікальною картиною у всьому світі, і це підтверджують всі музиканти, які сюди приїжджають. Ми, звичайно, це розуміємо. Наші пам'ятники, наші вулиці, наші будинки, взагалі, весь центр Одеси – це, безумовно, величезна культурна спадщина. Єдине, що ми, і ну, і не єдине, ми давно вже над цим працюємо, що ми наголошуємо на тому, що це і Україна, Одеса – це українське місто, Одеса – це Україна. Тому, от саме коли ми говорили про лекції, ми багато їх присвячуємо, ну, такому козацькому минулому Одеси, й Одеси, справжньому віку Одеси, тому що, ми ж розуміємо, що якщо навіть це місто називалося інакше – Кочубіїв, а потім – перейменувалося в Одесу. Воно просто перейменувалося в Одесу, але воно було, жило і існувало давно. Так само як і на його теренах, якщо на козацькому кладовищі, яке, буквально, знаходиться в Одесі – хрест датований тисячу сімсот вісімдесят, там, першим, я не пам'ятаю,

десь такою датою, то це, а місто Одеса – тисяча сімсот дев'яносто другому році основано, то, звичайно, тут були, жили люди до цього, і вони тут існували. От в чому ти ще бачиш культурну... Ну, культурне значення нашого міста...ну, Ви знаєте, так само як харків'ян запитати, в чому культурне значення, так і у нас. Безумовно, Одеса, ну, це чи є специфіка, то є, специфіка є. Специфіка обумовлена саме великою кількістю національних меншин в Одесі. А ще більше – в Одеській області.

[24:31] В: Так, дякую! Скажіть, будь ласка, от ще одне таке питання, яке зараз дуже активно дискутується у суспільстві і обговорюється, питання про те, а от, що ж нам, власне, робити і зараз, і вже після нашої перемоги із російською і радянською культурною спадщиною от, в наших містах, взагалі, в нашій країні, в наших бібліотеках? Чи обговорюються зараз і, можливо, якісь, чи вирішуються зараз такі питання у бібліотеках, і, зокрема у Вашій бібліотеці?

[25:08] Н: Ми вчора з приємністю прочитали, що, навіть, мер Одеси ініціював перейменування в контексті дерусифікації дев'ятнадцяти вулиць в Одесі, які пов'язані з російською, там, топонімікою, чи з російськими іменами. Ми, правда, ще не знаємо, про які він всі назви, але ми б, дійсно, хотіли б, щоб в Одесі вулиці називалися іменами тих людей, які мали дотичність до Одеси. Колись наша бібліотека теж називалася імені Леніна, це було в радянські часи. Леніна, ми ж знаємо, ніколи не був не те, що в Одесі, він ніколи не був в Україні, то, чомусь так всіх називали. А зараз, ми ж, бібліотека, ми багато розповідаємо про історичні імена, ми робимо бібліографічні покажчики, ми ведемо блоги, де висвітлюємо діяльність багатьох письменників, поетів, громадських діячів, істориків, митців. І, ми бачимо багато людей, які були дотичні до Одеси, які багато працювали, які багато чого зробили в Одесі. Та, й водночас в Одесі немає жодної вулиці, яка б носила ім'я цих людей. Тому, в цьому контексті, ми бачимо такі певні зсуви в дерусифікації. Щодо, ну, от звичайно, для нас, головним чином, цікавлять книжки. З перших днів у нас почали питати, що ми будемо робити з Пушкіним? На жаль, ім'я Пушкіна вже

стало таким «нарицательным», російською мовою, тому що, чомусь вчепилися саме в Пушкіна. Так, у нас є пам'ятник Пушкіну, у нас є вулиця Пушкінська, найкраща в місті. І, у нас не один пам'ятник Пушкіну, і ми, знаєте, якщо так чесно говорити, то ми з Ольгою Андріївною так думаємо, і з багатьох, ми згодні на знос всіх пам'ятників, аби тільки не було війни і перестали вбивати наших людей. Згодом, ми повернемося до цього, ми не будемо казати, що це не культурне надбання людства, але ми будемо про це говорити, не в контексті великої російської літератури, а в контексті всіх літератур, які мають право на існування. І, якщо в Одесі є пам'ятник Міцкевичу, то, можливо, там і треба поставити пам'ятник, він був в Одесі, то можливо, треба поставити пам'ятник Шекспіру, тому, що п'єси Шекспіра ідуть в усіх одеських театрах, але пам'ятника йому чомусь немає. І нікого це не турбує. І дуже хотілося, щоб люди, які зараз так голосують за Пушкіна, щоб вони прийшли до нас і попросили книжку Пушкіна чи Толстого почитати, але цього не відбувається. Але, якщо червону тряпку кинути слово «Пушкін», чи його зносити, то починається крик і гвалт, а він – безпідставний. А між тим, Міністерство інформаційної, Міністерство культури та інформаційної політики вже про це подбало. Зрозуміло, що сьогодні в бібліотеках велике засилля радянської літератури, велике засилля російської літератури, ми, тому що, ми були, ми культурна країна. Ми країна, яка сповідувала там звернення до всіх культур, до всіх літератур там світу. Ми також отримали російські книжки, правда, це було до чотирнадцятого року, поки ми могли з ними вести торгівлю, тобто, у будь-яких напрямках. Згодом, це припинилося, але книжки залишилися. Спочатку, дуже директор, он хай Ольга Андріївна скаже ...

[28:04] Б: Ну, директор бібліотеки, вона стала членом Ради директорів публічних бібліотек України і деякі...

[28:12] Н: Під час війни.

[28:12] Б: ... і декілька, декілька разів учасувала в обговоренні саме цього питання два рази. Потім були на роботі в рекомендаціях щодо вилучення

впливів російськомовних книг, книг, виданих в російській федерації. Потім був дуже велике засідання з міністром культури Олександром Ткаченком, який наголосив таки, що треба виважено відноситися до списання книги. Не так вольно, все викинути і все, бо, до нас приходять читачі, і говорять – ми хочемо спасти російські книги, дайте їх нам. Ми не можемо їх так дати. Це як буде проходити списання книг, як буде проходити вилучення книг. Ми все робимо завдяки...

[28:58] Н: На підставі.

[28:59] Б: ... на підставі рекомендацій Міністерства культури та інформаційної політики України, які ми вже отримали. Там є перелік і видавництв, і видань, і ...

[29:07] Н: Авторів.

[29:08] Б: ...авторів, які несуть саме загрозу державній безпеці України, цілісності нашої країни. Тому, ми все будемо робити суцільно «за буквою» цих рекомендацій.

[29:25] В: Так...

[29:25] Б: І, як як сказано в, в Міжнародній федерації бібліотечних асоціацій, що гарний бібліотечний фонд не обов'язково мати бути великим, особливо, в новому світі цифрової інформації. Відповідність фондів, потреба в місцевій громаді важливіше, ніж обсяг фонду. Тому, треба формувати цей фонд так, щоб він був і корисний, і не такий великий. Бо, чесно кажучи, нам іноді нікуди складувати ці книжки і нас йде така боротьба, що в залах читальних нема місця, а храниле... книгосховище теж їх не бере, бо тому треба з...

[30:07] Н: Ну от, дивіться, наразі ми вилучаємо всі книжки, видані в російській федерації після дев'яносто першого року. Тобто, після появи російської федерації, спочатку було таке розпорядження. Потім, до цього розпорядження додалися рекомендації щодо певних видавництв, там не всі російські

видавництва, щодо певних авторів. І, Ви запитували про громадські організації, є така громадська організація «Жива бібліотека», вона є на Фейсбуці, так і називається «Жива бібліотека». Вони теж опублікували перелік, зараз всі над цим працюють, і от над цим зараз працюють і громадські активісти, і громадські організації, і самі бібліотечні установи. Які книжки непотрібні? Звичайно, є агресивні російські автори, ми там знаєм, вони тільки починають працювати, які не мають права бути в бібліотеці, які не мають, вони не несуть жодної не інформаційної, не культурної, не історичної цінності. Безумовно, таких книжок, такі книги ми вилучаємо, але, на наше щастя, їх було не так багато. Тому що, я ж кажу, після чотирнадцятого року ми майже не формували, коли вже почалася відкрита ворожнеча між нами. Ми майже не формулювали фонди російськими книжками.

[31:11] Б: Так, будемо виважено підходити до цього, бо як сьогодні побачили, в Обласній бібліотеки Дніпра таку книжку, радянський письменник шістдесят другого року «В Дніпро тече комунізм», чи куди він тече, це не зрозуміло. Такій книжці звісно не місце не в книгосховищі, ні в нашій книгозбірні.

[31:32] В: Так, дякую, шановні колеги! І, насамкінець я б хотіла спитати ще про те, а чи збираються, чи якимось формуються, можливо, якийсь фонд, або окрема колекція матеріалів, які саме в бібліотеці, які пов'язані з нинішніми подіями, з нинішньою війною? І, от, взагалі, як Ви думаєте, як можливо, от Ваша думка, чи зміняться і як, можливо, зміняться плани, майбутні плани комплектування саме бібліотечного фонду, от, зважаючи, на таку поточну ситуацію?

[32:15] Н: Дивіться, тут, правда, два питання. Ми звернули увагу на роботи Національної бібліотеки Київського університету імені Шевченка та імені Максимовича. Вони, з перших днів війни почали вести бібліографічний відділ такий аналітичний ресурс «Війна в Україні», за різними напрямками: початок війни, війна в нашому на шпальтах газет, війна на шпальтах... на електронних ресурсів. І, оскільки, ми зрозуміли, що ми окремий регіон, нам теж. От ми зараз

згадуємо двадцять четверте число, у кожного воно згадується по-своєму. І ми, от хтось каже мені: «Пам'ятаєш, були вибухи», кажу: «Хіба були вибухи двадцять четвертого?» І хто, і ми почали моніторити всю нашу краєзнавчу періодику, всю пресу, всі електронні ресурси, щоб зрозуміти, справді, куди довелось звертатися потім, як це відбувалося саме в нашому регіоні. А в будь-якій обласній бібліотеці основна робота – це робота краєзнавчого відділу, тому що, якщо я приїду до Харкова, я піду в бібліотеку Короленка, я знайду ті самі ресурси, що і у нас, але, якщо я буду цікавитися конкретно там музеєм Сковороди, то скоріше всього це буде саме в Харкові, ну, безпосередньо, де та локація розташована. Тому, от Ольга Андріївна дорозповідає цей такий відрізок роботи, і вона Вам розповість більш детальніше.

[33:32] Б: З відділом краєзнавчої літератури ми створили таку спеціальну сторінку на їх профільному блозі, це воєнний стан, воєнний стан на Одещині... і туди вони наповнюють цю сторінку повнотекстовими сканова...сканованими матеріалами з газет. В хронологічному порядку читач може подивитися і так навіть не брати цю газету, а подивитися її в повному обсязі, все прочитати. Це по-перше. Потім, з тисячу дев'ятсот п'ятдесят восьмого року, у нас є такий науково-допоміжний, науково-бібліографічний покажчик – література про Одеську область. І цього року вони зробили спеціальну рубрику «Воєнний стан», і все, всі матеріали наповнюються там. Саме вийде покажчик, його можна буде теж прочитати, як відображаються події воєнні на періодиці саме нашої області. Ось так.

[34:28] Н: Дивіться, щодо комплектування фондів. Я не знаю, ну, Вам, можливо, це не відомо, ну, така специфіка, но публічні бібліотеки України отримують літературу через Український інститут книги, який щороку проводить, працює за програмою повнення фондів публічних бібліотек. Там така є своя процедура: шукаються експерти по регіонах, туди належать бібліотекарі, книговидавці, працівники книжкових магазинів, громадськість. Вони відбирають серед видавництв книжки, які є найбільш популярними, на їх

думку, потім цей список пропонують Кабінету Міністрів, і в кінці року, Кабінет Міністрів проплачує, не проплачує, там голосування відбувається певне, і ці книжки приходять до бібліотеки. І так щороку. Оль, скільки минулого року ми отримали, шістсот?

[35:08] Б: Ну, ми – ні, ми отримали чотириста двадцять п'ять книжок, ми отримали.

[35:12] Н: Ну, дитяча бібліотека, наприклад, там ще плюс якщо. Ми Вам не сказали по такий важливий аспект роботи нашої як семінари для бібліотек Одеської області. Ольга Андріївна, скажи пару слів, тому що...

[35:24] Б: Ну...

[35:24] Н: ...вони теж розгублені, і вони не знають, що їм робити, особливо в контексті списання, і що робити далі.

[35:29] Б: Ну, для того, щоб могли бути разом, і відчувати, що як кажуть, що серцебиття кожної бібліотеки Одещини, ми провели вже два семінара обласних, куди долучилися дев'яносто одна територіальна громада Одещини, і, більше ста осіб були присутні. Перший семінар був це робота бібліотек у воєнний...

[35:52] Н: Час.

[35:52] Б: у воєнних реаліях, у воєнний час. Перший семінар був присвячений саме волонтерським бібліотекам, тому що, особливо, в області бібліотека, яка працює з восьмої години до восьмої вечора щодня в районах. Вони займаються волонтерством. Що вони роблять? Вони, це як і більшість бібліотек, займаються сіткою плетінням, вони збирають медикаменти, теплі речі, ковдри...

[36:18] Н: Харчі.

[35:18] Б: ... харчі, і виготовлюють з харчів. Вони сушать овочі для борщів, і відправляють все на передову, територіальній обороні. Тому, це самий важливий напрямок, як вважають бібліотекарі, в їх роботі. Але згодом,

бібліотека повинна бути як називають притулком для... для людей. Вони мають отримати там емоційну допомогу, тому, в більшості бібліотек працюють спеціальні клуби психології, психологів. Відбуваються постійні зустрічі, на постійній основі з психологом, як діяти під час тривоги, як щось інше робити. Ну, це теж вкрай важливо, тому, що люди не знають, що їм робити. Ну, і потім, звичайно, відволікти від тривожних дум допомагають книги, тому є цикл таких виставок книжкових, це легкі книжки в тяжкі години, де бібліотекарі пропонують і рекомендують своїм читачам якісь книжки, які відволікають від проблем, навіть, зараз. В нашій бібліотеці ми придумали таку рубрику, це пілотний проєкт, називається вона альтернативна анотація. Саме такі смішні, дурашливі, мабуть, коментарі до якоїсь книжки надаються. Ну це розважає, це притягує, і у нас вже багато підписників на цю сторінку «Наша альтернативна анотація». Навіть сьогодні ми випустили черговий, бо сьогодні день нудиста, день натураліста. І, ось так, такі вот, як ...да ...

[38:06] Н: Ми готуємо...

[38:07] Б: А зараз, ми, готуємо в кінці, наприкінці, червня, у нас буде великий семінар саме на тематику формування фондів бібліотечних. Ми будемо надавати рекомендації бібліотекам, які ми отримали від Міністерства інформаційної політики, і, вони будуть теж розказувати, що їм робити. Бо, запитань багато. Вони закупили книжки за власний кошт на макулатуру, це були жіночі романи, і якщо вони їх вилучать з полок, полиці будуть просто порожні. Це больша, велика проблема.

[38:41] Н: Так, от, дійсно, щодо комплектування. Дивіться, я може казала, що до нас заїжджав пан Красовицький, ми співпрацюємо з іншими видавництвами. От, видавництво «Vivat», так само присилає, надсилає нам свої списки. Ми запитували, як буде далі, ми розуміємо, що український фонд книги, напевно, не отримає того фінансування, яке він отримував щороку, бо просто тому, що його немає. До речі, ще от Ольга Андріївна не сказала, ми випускаємо так, ми зараз не працюємо у повному об'ємі, оскільки, державний бюджет країни

страждає від того, що ми втратили. Ми працюємо, у нас працюють тільки деякі з завідувачів відділів...

[39:21] Б: У нас сорок два, сорок дві особи знаходиться на тимчасовий простій. Сорок дві особи. Це багато.

[39:30] Н: Тому так само відбувається і в бібліотеках територіальних громад, людей дуже мало. І де взяти сьогодні кошти на придбання книжок, ми ще навіть не придумали. От як буде Красовицький, він нам уже подарував дві книжки, свої привіз, він багато... От я недавно, точилася така полеміка міська дитяча система міста звернулася до українських видавництв одеських слухання, наповнити їх фонди дитячими книжками української тематики. Це трохи неправильно. В Одеській, бюджет міста Одеси дуже великий, мені здається, що він, навіть харків'яни дивувалися, який великий бюджет. Харків – промислове величезне місто, дивувалися, який величезний бюджет має Одеса. І, сьогодні, коли треба так само підтримати видавництва, які працюють, особливо, Харківське видавництво, які, ну, це взагалі дивовижно, що вони працюють у військових умовах, в умовах постійних вибухів. В мене багато друзів в Харкові, вони кажуть, що так уже звикли жити. Не жити під час повітряної тривоги, як ми кажемо, а жити навіть під час вибухів. То треба виважено ставитися до коштів громади. Громади можуть підтримати видавництва, інакше – у нас не буде видавничої галузі. Не можуть її підтримати грошима, замовити ці книжки, і тоді, якщо ми прибрати їх, якщо ми прибрати велику частину книжок фондів російських книжок там немає, значить, їх треба замінити тими самими українськими книжками. Якщо ми навіть прибрати переклад книжок, то це вже є робота для українських перекладачів, для українських коректорів, редакторів, для українських видавництв, які можуть це поповнювати, і там невисока ціна зараз. Ми сьогодні маємо підтримувати одне одного: громада – бібліотеку, бібліотека – видавництва, і от так по такому замкнутому колу це має відбуватися.

[41:15] В: Так,так, безперечно, я згодна з Вами, що зараз в такий буремний час,ми, безперечно, маємо всі триматися за руки, маємо підтримувати один одного. І, звичайно, вірити в мир,і в нашу перемогу, і я того Вам, власне, і бажаю. Бажаю успіхів у Вашій роботі і дякую дуже Вам за сьогоднішнє інтерв'ю. Дякую!